

یک مطالعه کاربردی: بررسی تاثیر ارتقاء فرهنگ مالیاتی بر تمکین مالیاتی

کریم باران چشمه^۱ و حمیده قلجی^۲

^۱ گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی اوج، آبیگ، قزوین، ایران

^۲ کارشناسی ارشد حسابداری، تهران، ایران

چکیده

هدف از این پژوهش بررسی تاثیر ارتقاء فرهنگ بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کارکنان سازمان امور مالیاتی استان سمنان است با حجم جامعه ۳۱۸ نفر می باشد که در بازه زمانی اسفند ۹۵ تا بهمن ۹۶ مورد بررسی قرار گرفته است. حجم نمونه ۱۷۴ نفر است که براساس فرمول کوکران انتخاب شد و اطلاعات آنها از طریق پرسشنامه استاندارد و محقق ساخته جمع آوری شد. متغیرهای مورد بررسی این پژوهش ارتقاء فرهنگ مالیاتی و تمکین مالیاتی می باشند. همچنین این پژوهش از نظر هدف از نوع پژوهشهای کاربردی و از نظر روش از نوع تحقیق توصیفی و از شاخه همبستگی می باشد. فرض اصلی این پژوهش آن است که ارتقاء فرهنگ بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان تاثیرگذار است و فرضیات فرعی بررسی تاثیرگذاری ابعاد ارتقاء فرهنگ مالیاتی بر میزان تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان را مورد توجه قرار داده اند. بر مبنای یافته های پژوهش در بین کارکنان زن و مرد و با تحصیلات مختلف در خصوص تاثیر گذاری ارتقاء فرهنگ مالیاتی بر تمکین مالیاتی اختلاف نظر معنا داری وجود نداشته است؛ همچنین در این پژوهش دریافتیم که از دید کارکنان، همدلی در بین افراد جامعه و اعتماد مودیان مالیاتی به صرف مالیات های پرداخت شده در ارائه خدمات دولتی بر روحیه مالیاتی به صرف مالیات های پرداخت شده در ارائه خدمات دولتی بر روحیه مالیاتی مودیان و پرداخت به موقع مالیات از سوی آنها تاثیر گذار است. نتایج پژوهش نشان داد که ابعاد ارتقاء فرهنگ مالیاتی می تواند بر میزان تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان تاثیرگذار باشد.

واژه های کلیدی: ارتقاء فرهنگ مالیاتی، تمکین مالیاتی، نظام مالیاتی استان سمنان

مقدمه

توسعه اقتصادی از عمده ترین اهداف اقتصادی کشورهای در حال توسعه است و در این راستا، سیاست های مالی از اهمیت فراوانی برخوردارند. سیاست های مالیاتی نیز بخش مهمی از این سیاست های مالی است که خود در چارچوب نظام اقتصادی کشور قرار دارد و بصورت هماهنگ با سایر سیاستهای اقتصادی بکار گرفته می شود.

نظام مالیاتی کارآمد در واقع امکان رشد هماهنگ بخش ها و توسعه اقتصادی را بوجود می آورد. بطور کلی شاید بتوان سیاست های مالیاتی را سیاستی در جهت افزایش تحرک، پویایی و حرکت جامعه به سمت توسعه تلقی کرد. درآمدهای مالیاتی تنها منبع سالم جهت تأمین هزینه های حاکمیتی در کشورها است و به تبع آن نظام مالیاتی یک رکن بسیار مهم و تأثیرگذار در فعالیت های اقتصادی محسوب می شود و در یک نظام اقتصادی سالم، تقریباً تمام هزینه های عمومی دولت توسط فعالیت های اقتصادی و فعالان اقتصادی آن کشور و از محل درآمدهای مالیاتی تأمین می شود. این مهم محقق نمی شود مگر با شناسایی و بهبود مداوم عوامل موثر بر ایجاد یک فرهنگ مالیاتی مطلوب، به گونه ای که زمینه جلب همکاری و تشویق مودیان به تمکین داوطلبانه و جلوگیری از هر گونه فرار مالیاتی را فراهم نماید.

به هر اندازه که سیستم مالیاتی با نرخ تمکین داوطلبانه بیشتری روبرو باشد، بهبود در وضعیت شاخص های مالیاتی امکان پذیرتر می شود. با افزایش نرخ تمکین، نسبت درآمدهای مالیاتی واقعی به درآمدهای پیش بینی شده بودجه افزایش می یابد و ضمن کاهش شکاف مالیاتی، تشکیلات مالیاتی به سمت عدالت خواهد رفت. تمکین مالیاتی، زمانی از لحاظ فرهنگ سازی مالیاتی اهمیت می یابد که به صورت داوطلبانه و از جانب مودیان اعمال شود. صورت ایده آل تمکین در خود اظهاری مالیاتی تجلی می یابد. اما، دایره تمکین مالیاتی تا پذیرش اولیه مالیات های تشخیصی توسط سازمان هم گسترش می یابد. گسترش تمکین مالیاتی، یکی از مهم ترین موارد توسعه نظام مالیاتی است. این پایه مالیاتی با تلاش اقتصاددانان برای رفع یا کاهش اختلال و نارسایی های مالیاتی سنتی و همچنین افزایش درآمد دولت شکل گرفته است. از این رو، با توجه به اهمیت مقوله تمکین مالیاتی و نقش سازمان امور مالیاتی کشور به عنوان متولی وصول مالیات، تأثیر فراوان فرهنگ در دستیابی به اهداف و سیاست های کلان مالیاتی بر آن شدیم تا در این پژوهش تاثیر ارتقاء فرهنگ بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان را مورد بررسی قرار دهیم.

-بیان مسئله

علی رغم این که یکی از شاخص های اصلی توسعه وجود فرهنگ مالیات است، فرهنگ پرداخت مالیات در فرهنگ اجتماعی ایران کاملاً جا نیفتاده است که این موضوع می تواند ریشه در مسایل اقتصادی، اجتماعی و غیره داشته باشند و شکل باور افراد به این موضوع موجب عکس العمل آن ها در مقابل نظام مالیاتی می شود. یک عامل بسیار مهم در ترویج فرهنگ پرداخت مالیات در کشورهای توسعه یافته وجود سازمان های نظارتی قدرتمند بر نحوه مصرف مالیات در این کشورها است و عملکرد آنها مالیات دهندگان را مطمئن می سازد که مالیات های پرداختی آن ها دقیقاً برای همان مصارفی که در بودجه دولت ها منظور شده به مصرف می رسد.

بهبود فرهنگ مالیاتی یکی از مهم ترین عوامل موثر در تمکین داوطلبانه مودیان مالیاتی و افزایش کارایی و اثر بخشی وصول مالیات تلقی می شود و بنا بر نظر ادغام اسمیت یکی از ویژگی های نظام مالیاتی مطلوب، تأمین رضایت افرادی است که اقدام به پرداخت مالیات می نمایند که در این میان یکی از ویژگی های نظام مالیاتی مطلوب، تأمین رضایت افرادی است که اقدام به پرداخت مالیات می نمایند در این میان یکی از مهم ترین مسائل مرتبط با مقوله رضایت افراد در پرداخت مالیات ها، تمکین مالیاتی مودیان است و منظور از ایجاد فرهنگ مالیاتی تغییر در شیوه نگرش و رفتار مودیان در قبال نظام مالیاتی است به نحوی که مودیان تمام وظایف خود را بدون آن که اجباری از بیرون آنان را به این کار وادار کند انجام دهند و دولت نیز موظف است که در قبال دریافت مالیات، خدمات و رفاه اجتماعی بیشتری در دسترس جامعه قرار بدهد.

امروزه در اکثر کشورها شیوه وصول مالیات از روش اجبار مودیان به پرداخت مالیات به روش اختیاری و خود اظهاری پرداخت مالیات تغییر کرده است. این تغییر شیوه در وصول مالیات باعث افزایش تمرکز سازمان های مالیاتی بر توسعه فرهنگ و تمکین

مالیاتی جهت نیل به هدف وصول مالیات شده است. سازمان های مالیاتی کشور های مختلف در صدد هستند تا با ایجاد شرایط مناسب، اعتماد مودیان مالیاتی را جلب و از این طریق با صرفه هزینه های کمتر، بخش اعظمی از مالیات های خود را بر پایه اعتماد متقابل و مشارکت مودیان مالیاتی وصول نمایند. در این میان، یکی از مهمترین عوامل موثر بر فرهنگ مودیان مالیاتی نگرش آن ها نسبت به پرداخت می باشد که به نوبه خود متاثر از عوامل مختلف دیگری است و تحقیق حول این مسئله و نیز بررسی اثر بخشی روش های مختلف وصول مالیات می تواند در جهت ارتقاء سطح تمکین مالیاتی نقش موثری را ایفا نماید. بررسی هزینه های تمکین و سطح بهینه مخارج سازمان امور مالیاتی کشور نیز کمک شایانی به وصول مالیات بهینه می کند. تحقیق و بررسی در این حوزه می تواند با تبیین بهتر موضوع و همچنین با ارائه توصیه ها و پیشنهادات، کارایی بیشتری را به همراه داشته باشد. از این رو مساله اصلی این پژوهش بررسی تاثیر ارتقاء فرهنگ مالیاتی بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی سازمان امور مالیاتی استان سمنان می باشد.

اهداف پژوهش

هدف اصلی:

ارتقاء فرهنگ مالیاتی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

اهداف فرعی:

۱. عقاید و باورهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
۲. نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
۳. تمایلات انگیزشی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
۴. رفتارهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
۵. آئین و رسوم مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
۶. تحصیلات مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
۷. ارزش های اجتماعی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

فرضیه های پژوهش

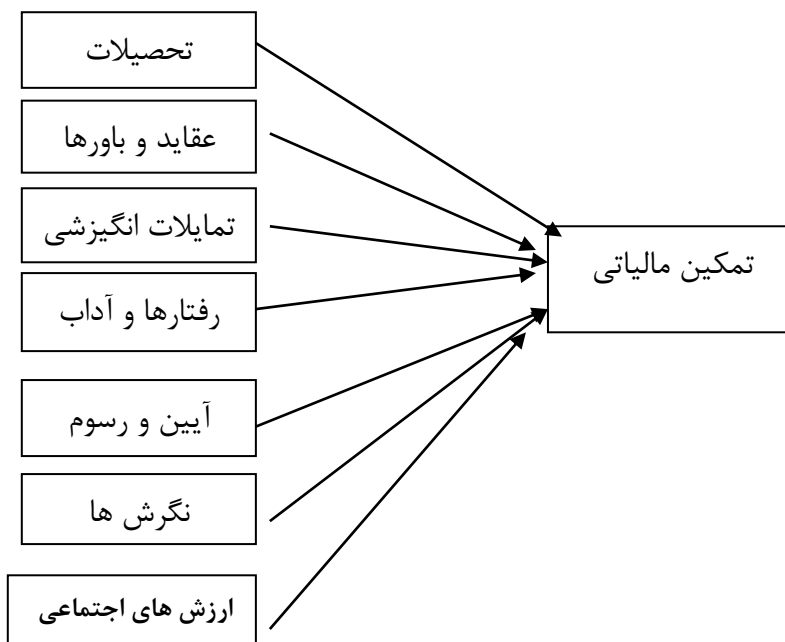
فرضیه اصلی

ارتقاء فرهنگ مالیاتی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

-فرضیه های فرعی

- ۱- عقاید و باورهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
- ۲- نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
- ۳- تمایلات انگیزشی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
- ۴- رفتارهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
- ۵- آئین و رسوم مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
- ۶- تحصیلات مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
- ۷- ارزش های اجتماعی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

مدل مفهومی پژوهش

منبع: عناصر فرهنگ (ناظمی اردکانی، ۱۳۸۸، ۲۴۶)

جامعه آماری

جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش بصورت محدود و شامل کارکنان سازمان امورمالیاتی استان سمنان می باشد.

-نمونه و روش نمونه گیری

-تعیین حجم نمونه

تعداد نمونه با استفاده از روش نمونه گیری تحقیقات غیر آزمایشی و با استفاده از فرمول جامعه محدود کوکران برای شهرستان های مورد بررسی محاسبه می گردد که در آن $Z=1/96$ ، $p=0/5$ ، $q=0/5$ و $d=0/05$ منظور شده و همچنین N جامعه آماری و n حجم نمونه در نظر گرفته شده است.

$$n = \frac{NZ_{\alpha/2}^2 pq}{(d)^2}$$

-روش نمونه گیری

از آنجایی که جامعه مورد مطالعه در این پژوهش از کارکنان سازمان امورمالیاتی استان سمنان تشکیل یافته است بعد از انتخاب تعداد نمونه پرسشنامه پژوهش در اختیار آن ها قرار گرفته است. روش نمونه گیری برای افراد جامعه بر مبنای فرمول جامعه محدود کوکران به تفکیک شهرستان های مورد بررسی به صورت زیر می باشد.

$$n = \frac{318 (1/96)^2 (0/5) (0/5)}{317 (0/05)^2 + (1/96)^2 (0/5) (0/5)} =$$

در این پژوهش، پس از بررسی مقدماتی پرسشنامه و رفع نقایص آن، تعداد ۱۷۵ پرسشنامه تکثیر و میان پاسخ دهندگان توزیع گردید که تعداد ۱۶۶ پرسشنامه تکمیل و عودت داده شد و به این ترتیب نرخ برگشت پرسشنامه ها قابل قبول بوده است.

بررسی فرضیات پژوهش

با توجه به توزیع غیر نرمال داده های پژوهش حاضر به منظور بررسی فرضیات پژوهش از آزمون ناپارامتریک نسبت (دو جمله ای) استفاده می گردد. این آزمون زمانی بکار می رود که می خواهیم نسبت خاصی را در جامعه مورد بررسی قرار دهیم. با توجه به ۵ گزینه ای بودن سوالات پرسشنامه، گزینه های (کاملاً مخالف، مخالف و نظری ندارم) در یک گروه (q) و (موافقم و کاملاً موافقم) در گروه دیگر (p) قرار می گیرند. نسبت آزمون در اینجا ۲ به ۵ است یعنی ۴۰ درصد برای انتخاب گزینه های موافقم و کاملاً موافقم و ۶۰ درصد برای انتخاب گزینه های متوسط به پایین. به عبارت دیگر یعنی هر فرد با احتمال ۴۰ درصد می تواند از بین ۵ گزینه موجود گزینه های متوسط به بالا را انتخاب کند.

به این ترتیب، بر اساس اطلاعات فراهم آمده به بررسی فرضیات مطرح شده می پردازیم. در پژوهش حاضر ۸ فرضیه در قالب ۱ فرضیه اصلی و ۷ فرضیه فرعی مطرح شده است که به ترتیب مورد بررسی قرار می گیرند

یافته های مربوط به فرضیه اصلی پژوهش

فرضیه اصلی: ارتقاء فرهنگ مالیاتی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: \rho = 0 \text{ : اثر ندارد.} \\ H_1: \rho \neq 0 \text{ : اثر دارد.} \end{array} \right.$$

برای بررسی میزان تاثیر ارتقاء فرهنگ مالیاتی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان از آزمون دو جمله ای (آزمون نسبت) استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول شماره (۱) آمده است:

جدول ۱: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر ارتقاء فرهنگ مالیاتی مودیان بر تمکین مالیاتی

ارتقاء فرهنگ مالیاتی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل آماره	حداکثر آماره
	۱۶۶	۳/۸۸	۰/۲۸۵	۳/۲۷	۴/۴۹

جدول ۲: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر ارتقاء فرهنگ مالیاتی مودیان بر تمکین مالیاتی

ارتقاء فرهنگ مالیاتی	طبقه بندی گروه ها	تعداد مشاهده شده	مقدار احتمال مشاهده شده	احتمال آزمون شده	سطح معنی داری (Sig)
گروه اول	q	۰	۰	۰/۶	۰/۰۰۰
گروه دوم	p	۱۶۶	۱		
کل		۱۶۶	۱		

با توجه به نتیجه آزمون چون برای بعد مورد بررسی ($\text{Sig} = 0.000 < \alpha = 0.05$) در نتیجه تفاوت معناداری بین احتمال آزمون شده (۰/۶) و مقدار احتمال مشاهده شده برای ارتقاء فرهنگ مالیاتی در هر دو حالت وجود دارد. از این رو تعداد افرادی که نظرات متوسط به پایین داشته کمتر از افرادی است که نظراتی مبنی بر زیاد و خیلی زیاد دارد. میانگین نشان داد شده نیز از سطح متوسط (۳) بیشتر و برابر با ۳/۸۸ است. در نتیجه گفته می شود از ۱۰۰ درصد افراد، ۰ درصد آنها فرهنگ

مالیاتی در سطح متوسط به پایین و ۱۰۰ افراد سطح مناسب (زیاد و خیلی زیاد) تشخیص داده اند. پس می توان گفت ارتقاء فرهنگ مالیاتی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

یافته‌های مربوط به فرضیه فرعی اول پژوهش

فرضیه فرعی اول: عقاید و باورهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: \rho = 0. \text{عقاید و باورهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر ندارد.} \\ H_1: \rho \neq 0. \text{عقاید و باورهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.} \end{array} \right.$$

عقاید و باورها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل آماره	حداکثر آماره
	۱۶۶	۴/۲۹	۰/۵۳۶	۲	۵

جدول ۴: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر عقاید و باورهای مودیان بر تمکین مالیاتی

جدول ۵: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر عقاید و باورهای مودیان بر تمکین مالیاتی

عقاید و باورها	طبقه بندی گروه ها	تعداد مشاهده شده	مقدار احتمال مشاهده شده	احتمال آزمون شده	سطح معنی داری (Sig)
گروه اول	q	۷	۰	۰/۶	۰/۰۰۰
گروه دوم	p	۱۵۹	۱		
کل		۱۶۶	۱		

با توجه به نتیجه آزمون چون برای بعد مورد بررسی ($\text{Sig} = 0.000 < \alpha = 0.05$) در نتیجه تفاوت معناداری بین احتمال آزمون شده (۰/۶) و مقدار احتمال مشاهده شده برای عقاید و باورهای مودیان مالیاتی در هر دو حالت وجود دارد. از این رو تعداد افرادی که نظرات متوسط به پایین داشته کمتر از افرادی است که نظراتی مبنی بر زیاد و خیلی زیاد دارد. میانگین نشان داد شده نیز از سطح متوسط (۳) بیشتر و برابر با ۴/۲۹ است. در نتیجه گفته می شود از ۱۰۰ درصد افراد، ۰ درصد آنها عقاید و باورهای مودیان مالیاتی در سطح متوسط به پایین و ۱۰۰ افراد سطح مناسب (زیاد و خیلی زیاد) تشخیص داده اند. در نتیجه می توان گفت عقاید و باورهای مودیان مالیاتی بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

- یافته‌های مربوط به فرضیه فرعی دوم پژوهش

فرضیه فرعی دوم: نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: \rho = 0. \text{نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر ندارد.} \\ H_1: \rho \neq 0. \text{نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.} \end{array} \right.$$

نگرش ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل آماره	حداکثر آماره
	۱۶۶	۴/۱۱	۰/۵۳۳	۲/۳۳	۵

جدول ۶: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی

جدول ۷: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی

نگرش ها	طبقه بندی گروه ها	تعداد مشاهده شده	مقدار احتمال مشاهده	احتمال آزمون شده	سطح معنی داری (Sig)
گروه اول	Q	۱۱	۰/۱	۰/۱۶	۰/۰۰۰
گروه دوم	P	۱۵۵	۰/۹		
کل		۱۶۶	۱		

با توجه به نتیجه آزمون چون برای بعد مورد بررسی ($\text{Sig} = 0.000 < \alpha = 0.05$) در نتیجه تفاوت معناداری بین احتمال آزمون شده (۰/۱۶) و مقدار احتمال مشاهده شده برای نگرش های مودیان مالیاتی در هر دو حالت وجود دارد. از این رو تعداد افرادی که نظرات متوسط به پایین داشته کمتر از افرادی است که نظراتی مبنی بر زیاد و خیلی زیاد دارد. میانگین نشان داد شده نیز از سطح متوسط (۳) بیشتر و برابر با ۴/۱۱ است. در نتیجه گفته می شود از ۱۰۰ درصد افراد، ۱۰ درصد آنها نگرش های مودیان مالیاتی در سطح متوسط به پایین و ۹۰ افراد سطح مناسب (زیاد و خیلی زیاد) تشخیص داده اند. در نتیجه می توان گفت نگرش های مودیان مالیاتی بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

یافته های مربوط به فرضیه فرعی سوم پژوهش

فرضیه فرعی سوم: تمایلات انگیزشی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: \rho = 0 \text{ : تمایلات انگیزشی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر ندارد.} \\ H_1: \rho \neq 0 \text{ : تمایلات انگیزشی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.} \end{array} \right.$$

جدول ۸: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر تمایلات انگیزشی مودیان بر تمکین مالیاتی

تمایلات انگیزشی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل آماره	حداکثر آماره
	۱۶۶	۴/۰۵	۰/۴۷۵	۲/۷۵	۴/۷۵

جدول ۹: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر تمایلات انگیزشی مودیان بر تمکین مالیاتی

تمایلات انگیزشی	طبقه بندی گروه ها	تعداد مشاهده شده	مقدار احتمال مشاهده	احتمال آزمون شده	سطح معنی داری (Sig)
گروه اول	q	۵	۰	۰/۱۶	۰/۰۰۰

		۱	۱۶۱	p	گروه دوم
		۱	۱۶۶		کل

با توجه به نتیجه آزمون چون برای بعد مورد بررسی ($\text{Sig} = 0.000 < \alpha = 0.05$) در نتیجه تفاوت معناداری بین احتمال آزمون شده (۰/۶) و مقدار احتمال مشاهده شده برای تمایلات انگیزشی مودیان مالیاتی در هر دو حالت وجود دارد. از این رو تعداد افرادی که نظرات متوسط به پایین داشته کمتر از افرادی است که نظراتی مبنی بر زیاد و خیلی زیاد دارد. میانگین نشان داد شده نیز از سطح متوسط (۳) بیشتر و برابر با ۴/۰۵ است. در نتیجه گفته می شود از ۱۰۰ درصد افراد، ۰ درصد آنها تمایلات انگیزشی مودیان مالیاتی در سطح متوسط به پایین و ۱۰۰ درصد افراد سطح مناسب (زیاد و خیلی زیاد) تشخیص داده اند. در نتیجه می توان گفت تمایلات انگیزشی مودیان مالیاتی بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

- یافته‌های مربوط به فرضیه فرعی چهارم پژوهش

فرضیه فرعی چهارم: رفتارهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.
 $H_0: \rho = 0$: رفتارهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر ندارد.
 $H_1: \rho \neq 0$: رفتارهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

جدول ۱۰: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر رفتارهای مودیان بر تمکین مالیاتی

رفتارها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل آماره	حداکثر آماره
	۱۶۶	۴/۰۱	۰/۵۹۵	۲	۵

جدول ۱۱: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر رفتارهای مودیان بر تمکین مالیاتی

رفتارها	طبقه بندی گروه ها	تعداد مشاهده شده	مقدار احتمال مشاهده	احتمال آزمون شده	سطح معنی داری (Sig)
گروه اول	q	۱۷	۰/۱	۰/۶	۰/۰۰۰
گروه دوم	p	۱۴۹	۰/۹		
کل		۱۶۶	۱		

با توجه به نتیجه آزمون چون برای بعد مورد بررسی ($\text{Sig} = 0.000 < \alpha = 0.05$) در نتیجه تفاوت معناداری بین احتمال آزمون شده (۰/۶) و مقدار احتمال مشاهده شده برای رفتارهای مودیان مالیاتی در هر دو حالت وجود دارد. از این رو تعداد افرادی که نظرات متوسط به پایین داشته کمتر از افرادی است که نظراتی مبنی بر زیاد و خیلی زیاد دارد. میانگین نشان داد شده نیز از سطح متوسط (۳) بیشتر و برابر با ۴/۰۱ است. در نتیجه گفته می شود از ۱۰۰ درصد افراد، ۱۰ درصد آنها رفتارهای مودیان مالیاتی در سطح متوسط به پایین و ۹۰ درصد افراد سطح مناسب (زیاد و خیلی زیاد) تشخیص داده اند. در نتیجه می توان گفت رفتارهای مودیان مالیاتی بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

- یافته‌های مربوط به فرضیه فرعی پنجم پژوهش

فرضیه فرعی پنجم: آئین و رسوم مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

$H_0: \rho = 0$: آئین و رسوم مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر ندارد.
 $H_1: \rho \neq 0$: آئین و رسوم مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

آئین و رسوم	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل آماره	حداکثر آماره
	۱۶۶	۳/۵۱	۰/۵۴۳	۲	۴/۶۷

جدول ۱۲: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر آئین و رسوم مودیان بر تمکین مالیاتی

جدول ۱۳: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر آئین و رسوم مودیان بر تمکین مالیاتی

آئین و رسوم	طبقه بندی گروه ها	تعداد مشاهده شده	مقدار احتمال مشاهده	احتمال آزمون شده	سطح معنی داری (Sig)
گروه اول	q	۳۹	۰/۲	۰/۶	۰/۰۰۰
گروه دوم	p	۱۲۷	۰/۸		
کل		۱۶۶	۱		

با توجه به نتیجه آزمون چون برای بعد مورد بررسی ($\text{Sig} = 0.000 < \alpha = 0.05$) در نتیجه تفاوت معناداری بین احتمال آزمون شده (۰/۶) و مقدار احتمال مشاهده شده برای آئین و رسوم مودیان مالیاتی در هر دو حالت وجود دارد. از این رو تعداد افرادی که نظرات متوسط به پایین داشته کمتر از افرادی است که نظراتی مبنی بر زیاد و خیلی زیاد دارد. میانگین نشان داد شده نیز از سطح متوسط (۳) بیشتر و برابر با ۳/۵۱ است. در نتیجه گفته می شود از ۱۰۰ درصد افراد، ۲۰ درصد آنها آئین و رسوم مودیان مالیاتی در سطح متوسط به پایین و ۸۰ افراد سطح مناسب (زیاد و خیلی زیاد) تشخیص داده اند. در نتیجه می توان گفت آئین و رسوم مودیان مالیاتی بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

- یافته های مربوط به فرضیه فرعی ششم پژوهش

فرضیه فرعی ششم: تحصیلات مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

$H_0: \rho = 0$: تحصیلات مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر ندارد.
 $H_1: \rho \neq 0$: تحصیلات مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

تحصیلات	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل آماره	حداکثر آماره
	۱۶۶	۳/۸	۰/۵۱۱	۲/۳۳	۵

جدول ۱۴: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر تحصیلات مودیان بر تمکین مالیاتی

جدول ۱۵: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر تحصیلات مودیان بر تمکین مالیاتی

تحصیلات	طبقه بندی گروه ها	تعداد مشاهده شده	مقدار احتمال مشاهده	احتمال آزمون شده	سطح معنی داری (Sig)
گروه اول	Q	۱۷	۰/۱	۰/۶	۰/۰۰۰
گروه دوم	P	۱۴۹	۰/۹		
کل		۱۶۶	۱		

با توجه به نتیجه آزمون چون برای بعد مورد بررسی ($\text{Sig} = 0.000 < \alpha = 0.05$) در نتیجه تفاوت معناداری بین احتمال آزمون شده (۰/۶) و مقدار احتمال مشاهده شده برای تحصیلات مودیان مالیاتی در هر دو حالت وجود دارد. از این رو تعداد افرادی که نظرات متوسط به پایین داشته کمتر از افرادی است که نظراتی مبنی بر زیاد و خیلی زیاد دارد. میانگین نشان داد شده نیز از سطح متوسط (۳) بیشتر و برابر با ۳/۸ است. در نتیجه گفته می شود از ۱۰۰ درصد افراد، ۱۰ درصد آنها تحصیلات مودیان مالیاتی در سطح متوسط به پایین و ۹۰ افراد سطح مناسب (زیاد و خیلی زیاد) تشخیص داده اند. در نتیجه می توان گفت تحصیلات مودیان مالیاتی بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

یافته های مربوط به فرضیه فرعی هفتم پژوهش

فرضیه فرعی هفتم: ارزش های اجتماعی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

$$\left\{ \begin{array}{l} H_0: \rho = 0 \text{ ارزش های اجتماعی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر ندارد.} \\ H_1: \rho \neq 0 \text{ ارزش های اجتماعی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.} \end{array} \right.$$

ارزش های اجتماعی	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل آماره	حداکثر آماره
	۱۶۶	۳/۴	۰/۴۲۹	۲	۴/۳۳

جدول ۱۶: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر ارزش های اجتماعی مودیان بر تمکین مالیاتی

جدول ۱۷: آزمون دو جمله ای میزان تاثیر ارزش های اجتماعی مودیان بر تمکین مالیاتی

سطح معنی داری (Sig)	احتمال آزمون شده	مقدار احتمال مشاهده شده	تعداد مشاهده شده	طبقه بندی گروه ها	ارزش های اجتماعی
۰/۰۰۰	۰/۶	۰/۳	۴۵	Q	گروه اول
		۰/۷	۱۲۱	P	گروه دوم
		۱	۱۶۶		کل

با توجه به نتیجه آزمون چون برای بعد مورد بررسی ($\text{Sig} = 0.000 < \alpha = 0.05$) در نتیجه تفاوت معناداری بین احتمال آزمون شده (۰/۶) و مقدار احتمال مشاهده شده برای ارزش های اجتماعی مودیان مالیاتی در هر دو حالت وجود دارد. از این رو تعداد افرادی که نظرات متوسط به پایین داشته کمتر از افرادی است که نظراتی مبنی بر زیاد و خیلی زیاد دارد. میانگین نشان داد شده نیز از سطح متوسط (۳) بیشتر و برابر با ۳/۴ است. در نتیجه گفته می شود از ۱۰۰ درصد افراد، ۳۰ درصد آنها ارزش های اجتماعی مودیان مالیاتی در سطح متوسط به پایین و ۷۰ درصد افراد سطح مناسب (زیاد و خیلی زیاد) تشخیص داده اند. در نتیجه می توان گفت ارزش های اجتماعی مودیان مالیاتی بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد.

آزمون فریدمن: اولویت هر یک از ابعاد ارتقا فرهنگ مالیاتی

در این پژوهش برای اولویت‌بندی مولفه‌های مورد بررسی از آزمون تحلیل واریانس فریدمن استفاده شده است. نتایج حاصل از این آزمون مطابق جداول شماره (۱۸) و ۱۹ می‌باشد.

جدول ۱۸: میانگین رتبه ابعاد ارتقاء فرهنگ مالیاتی

رتبه	میانگین رتبه	ابعاد ارتقاء فرهنگی
اول	۵/۵۳	عقاید و باورها
دوم	۴/۷	نگرش‌ها
سوم	۴/۵۲	تمایلات انگیزشی
چهارم	۴/۴۱	رفتارها
ششم	۲/۷۴	آئین و رسوم
پنجم	۳/۷۹	تحصیلات
هفتم	۲/۳۱	ارزش‌های اجتماعی

مطابق جدول (۱۸) ملاحظه می‌شود که بالاترین رتبه مربوط به عقاید و باورها و کمترین رتبه مربوط به ارزش‌های اجتماعی می‌باشد.

جدول ۱۹: نتیجه آزمون فریدمن جهت رتبه‌بندی ارتقاء فرهنگ مالیاتی

تعداد	کای اسکوار	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۱۶۶	۲۹۲/۱۰۲	۶	۰,۰۰۰

بر اساس آزمون فریدمن، رتبه‌بندی انجام شده با کای اسکوار ۲۹۲/۱۰۲ و درجه آزادی ۷ با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آن (۰,۰۰۰) کمتر از ۵ درصد است، از نظر آماری در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار است.

نتیجه‌گیری**نتایج حاصل از فرضیات پژوهش****یافته‌های حاصل از فرضیه اصلی پژوهش**

فرضیه اصلی: ارتقاء فرهنگ مالیاتی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد. همان‌گونه که از آزمون دو جمله‌ای در زمینه بررسی میزان تاثیر ارتقاء فرهنگ مالیاتی مودیان بر تمکین مالیاتی بر می‌آید، می‌توان بیان داشت به‌دعم مشارکت‌کنندگان در این پژوهش، ارتقاء فرهنگ مالیاتی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد. و از این رو بر مبنای پاسخ‌های ارائه شده از سوی کارکنان سازمان امور مالیاتی، می‌توان نتیجه گرفت که از دید کارکنان، مودیان مالیاتی استان سمنان اهمیت پرداخت مالیات را تا حد مناسبی درک کرده‌اند و فرار مالیاتی در بین آن‌ها کم بوده و مالیات را در موعد مقرر پرداخت می‌نمایند. در راستای پژوهش حاضر، نیز در مطالعات خود دریافت که ارتقاء فرهنگ مالیاتی بر تمکین مالیاتی تاثیرگذار است.

یافته‌های حاصل از فرضیه فرعی اول

فرضیه فرعی اول: عقاید و باورهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد. همان‌گونه که از آزمون دو جمله‌ای در خصوص بررسی میزان تاثیر عقاید و باورهای مودیان بر تمکین مالیاتی بر می‌آید، می‌توان بیان داشت به‌دعم مشارکت‌کنندگان در این پژوهش، عقاید و باورهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد و از این رو بر مبنای پاسخ‌های ارائه شده از سوی کارکنان سازمان امور مالیاتی، می‌توان نتیجه گرفت که از

دیدکارکنان، همدلی در بین افراد جامعه و نظام تشویق، بر روحیه مالیاتی مودیان تاثیرگذار بوده است. در راستای پژوهش حاضر، نیز در مطالعات خود دریافت که عقاید و باورهای مودیان بر تمکین مالیاتی تاثیرگذار است.

یافته های حاصل از فرضیه فرعی دوم

فرضیه فرعی دوم: نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد. همان گونه که از تحلیل نظرات مشارکت کنندگان در پژوهش با استفاده آزمون دوجمله ای در خصوص بررسی میزان تاثیر نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان بر می آید، می توان بیان داشت، نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد و از این رو بر مبنای پاسخ های ارائه شده از سوی کارکنان سازمان امور مالیاتی، می توان نتیجه گرفت که آگاهی و دانش مودیان از ضرورت پرداخت مالیات بر تمکین مالیاتی آن ها موثر است و اعتماد مراجعین به مسئولان مالیاتی عاملی موثر بر روحیه مالیاتی مودیان است. در راستای پژوهش حاضر، نیز در مطالعات خود دریافت که نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی تاثیرگذار است.

یافته های حاصل از فرضیه فرعی سوم

فرضیه فرعی سوم: تمایلات انگیزشی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد. همان گونه که از نظرات پاسخ دهندگان در خصوص بررسی میزان تمایلات انگیزشی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان بر می آید، می توان بیان داشت، تمایلات انگیزشی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد و از این رو با توجه به پاسخ های ارائه شده از سوی کارکنان سازمان امور مالیاتی، می توان نتیجه گرفت که اعتماد افراد به خدمات دولتی بر روحیه مالیاتی مودیان تاثیرگذار است زیرا افراد جامعه اگر مطمئن باشند مالیات پرداختی شان برای حل مشکلات فرزندانشان مورد استفاده قرار می گیرد، حاضرند بخشی از درآمدها را صرف پرداخت مالیات نمایند. در راستای پژوهش حاضر، نیز در مطالعات خود دریافت که نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی تاثیرگذار است.

- یافته های حاصل از فرضیه فرعی چهارم

فرضیه فرعی چهارم: رفتارهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد. همان گونه که از نظرات پاسخ دهندگان در خصوص بررسی اثر رفتارهای مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان بر می آید، می توان بیان داشت، رفتار مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد و از این رو با توجه به پاسخ های ارائه شده از سوی کارکنان سازمان امور مالیاتی، می توان نتیجه گرفت که فرار مالیاتی بخشی از مودیان مالیاتی بر بروز رفتار مشابه در دیگر شهروندان موثر است. در راستای پژوهش حاضر، نیز در مطالعات خود دریافت که نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی تاثیرگذار است.

یافته های حاصل از فرضیه فرعی پنجم

فرضیه فرعی پنجم: آئین و رسوم مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد. همان گونه که از نظرات پاسخ دهندگان در خصوص بررسی اثر آئین و رسوم مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان بر مبنای آزمون دوجمله ای بعمل آمده بر می آید، می توان بیان داشت، آئین و رسوم مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد و از این رو با توجه به پاسخ های ارائه شده از سوی کارکنان سازمان امور مالیاتی، می توان نتیجه گرفت که ارزش قائل شدن سازمان امور مالیاتی برای افرادی که به موقع مالیات می پردازند بر روحیه مالیاتی مودیان تاثیرگذار است و قراردادن فرهنگ پرداخت مالیات در سرلوحه زندگی افراد بر اعلام واقعی درآمد از سوی آن ها تاثیرگذار است. در راستای پژوهش حاضر، نیز در مطالعات خود دریافت که نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی تاثیرگذار است.

- یافته های حاصل از فرضیه فرعی ششم

فرضیه فرعی ششم: تحصیلات مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد. همان گونه که از نظرات پاسخ دهندگان در خصوص بررسی اثر تحصیلات مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان بر می آید، تحصیلات مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد و از این رو با توجه به پاسخ

های ارائه شده از سوی کارکنان سازمان امور مالیاتی، می توان نتیجه گرفت که آگاهی افراد از قوانین مالیاتی و دیگر قوانین موضوعه در کنار دانش افراد از فناوری اطلاعات و روش های پرداخت غیر حضوری مالیات بر تمکین مالیاتی موثر است. در راستای پژوهش حاضر، نیز در مطالعات خود دریافت که نگرش های مودیان بر تمکین مالیاتی تاثیرگذار است.

- یافته های حاصل از فرضیه فرعی هفتم

فرضیه فرعی هفتم: ارزش های اجتماعی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد. همان گونه که از نظرات پاسخ دهندگان در خصوص بررسی اثر ارزش های اجتماعی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان بر می آید، ارزش های اجتماعی مودیان بر تمکین مالیاتی در نظام مالیاتی استان سمنان اثر دارد و از این رو با توجه به پاسخ های ارائه شده از سوی کارکنان سازمان امور مالیاتی، می توان نتیجه گرفت که هویت دینی افراد بر نگرش مثبت آن ها نسبت به پرداخت مالیات موثر است و چنانچه مودیان مالیاتی، مالیات بر درآمد را یک رفتار شهروندی بدانند می توان شاهد سطح مناسبی از تمکین مالیاتی از سوی آن ها بود.

منابع پژوهش:

(الف) منابع فارسی:

- کمالی، سعید و شفیعی، سعیده (۱۳۹۶)، "مفهوم تمکین مالیاتی و محاسبه آن در نظام مالیاتی ایران"، پژوهشنامه مالیات، شماره دهم، مسلسل ۵۸.
- لشکری زاده، مریم و عزیزی، محمد (۱۳۹۴)، "شناسایی برخی عوامل موثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی در ایران"، فصلنامه مدیریت، سال هشتم، شماره ۲۲.
- آسترکی، مرضیه (۱۳۸۹)، "فرهنگ پرداخت مالیات" مجله مهندسی فرهنگی، ش ۳۹ و ۴۰، ص ۸۸-۹۴
- آقا نظری، حسن (۱۳۹۷) "ناهنجاری فرهنگی - اقتصادی درآمد مالیاتی کشور و راه حل ها با رویکرد آموزه های اسلامی"، معرفت اقتصادی، سال اول، شماره دوم، ص ۹۵-۱۰۸
- عرب مازار، علی اکبر، گل محمدی، مریم، باقری بهروز (۱۳۹۰) "سطح تمکین مالیاتی مهمترین شاخص دست یابی به یک نظام مالیاتی مطلوب و کارآمد" پژوهشنامه مالیات، ش دوازدهم، مسلسل ۶۰، زمستان ۹۰
- آقا براری - مهدی (۱۳۹۷)، "نظام سیاسی و فرهنگ مالیات" برگرفته از سایت دانشگاه تهران
- مطلبی، داوود تهرانی (۱۳۸۷)، "مدلی برای بخش رضایت مودیان مالیاتی سازمان امور مالیاتی کشور"، فصلنامه پژوهشنامه مالیات شماره ۵۰ پاییز ۱۳۸۷، ص ۱۷۴-۱۳۷
- قربانی، رحیم، وظیفه دوست، حسین (۱۳۹۶)، "بررسی تاثیر عوامل موثر بر ارتقای تمکین مودیان مالیاتی (اشخاص حقوق) از دیدگاه کارکنان مالیاتی در شهر تهران" مجله مدیریتی فرهنگی، سال پنجم، شماره دوازدهم.
- زایر، آیت (۱۳۸۸)، "جایگاه ساده سازی در برنامه های اصلاح مالیاتی: تجربه جهانی و چالش های نظام مالیاتی ایران"، پژوهشنامه مالیات، دوره جدید، شماره ششم امور مالیاتی کشور، ۱۵۷-۱۸۴.
- سید نورانی، سید محمد رضا (۱۳۸۸)، فرار مالیاتی و رشد اقتصادی در ایران، تهران، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی.
- آقایی، اله محمد (۱۳۷۹) "بهبود کمی مالیات در گرو خدمات رسانی" پژوهشنامه اقتصادی، سال اول پیش شماره ۱۰۵-۱۲۸.
- شمیرانی، رسول، میر رستم اسد اله زاده بالی، رضا (۱۳۹۶)، "فرهنگ مالیاتی و تاثیر آن بر تمکین داوطلبانه مودیان" دفتر مطالعات و تحقیقات مالیاتی، مجموعه مقاله های اولین همایش سیاست های مالی و مالیاتی، صفحات ۵۰۹-۵۲۴.
- رضایی، محمد قاسم، علی اکبر خادمی جامخانه و مریم منتظرالظهور (۱۳۹۳)، "جایگاه تمکین و تحول در اصلاحات نظام مالیاتی: تجربه جهانی و چالشهای نظام مالیاتی ایران"، فصلنامه تخصصی مالیات، دوره جدید، شماره نهم، مسلسل ۵۷.

- رضایی، محمد قاسم و نعیمی حشکواپی، فاطمه (۱۳۹۶)، "بررسی تاثیر اصلاحات مربوط به جرایم مالیاتی در قانون مالیات های مستقیم در جهت افزایش تمکین مالیاتی" دفتر مطالعات و تحقیقات مالیاتی، مجموعه مقاله های اولین همایش سیاست های مالی و مالیاتی، صص ۴۲۷-۴۴۵.
 - عسکری فرد، حسن (۱۳۸۶)، "بررسی نقش کیفیت خدمات در بهبود تمکین داوطلبانه مودیان مالیاتی" دفتر مطالعات و تحقیقات مالیاتی، مجموعه مقاله های اولین همایش سیاست های مالی و مالیاتی، صص ۳۹۱-۳۹۸.
 - رفیع پور، فرامرز: (۱۳۷۸) آناتومی جامعه، تهران، شرکت سهامی انتشارات، چاپ اول
 - معین، محمد (۱۳۶۲) فرهنگ فارسی معین، تهران، انتشارات امیرکبیر، چاپ پنجم
 - سعیدی کیا، مهدی و آقا کاظم شیرازی، هدی (۱۳۹۶) "فرهنگ عمومی"، چاپ دوم انتشارات آها
 - کاظم زاده و مسعود، (۱۳۹۰)، "آسیب شناسی فرهنگی اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی سیاست های خصوصی سازی
 - ارنست کاسیر (۱۳۷۰)، فلسفه و فرهنگ، انتشارات نیلوفر ص ۴۰ و ۴۱
 - آشوری (۱۳۸۶)، تعریف ها و مفهوم فرهنگ نشر آگه ص ۱۳۹
- (ب) منابع لاتین:

- Bird, Richard M., Zolt, Eric M. (20۱3), Introduction to TaxPolicy Design andDevelopment, *World Bank*, 1-39.
- lumumba Omweri Marti and others (201۵), "Taxpayers' Attitudes and Tax Compliance Behavior in Kenya", *African Journal of Business & Management (AJBUMA)*, Vol. 1, 112-122.
- Trivedi & Shehata (20۱5), "Attitudes, Incentives and Compliance: Possible Causes of Tax Evasion", *Journal of Economic Psychology*, Vol. 5, 371-384.
- Birger, Nerré (20۱۶): The Role of Tax Culture in Transformation Processes The Case of Russia. ASPE Working Paper#03/2001 St. Pe
- Blanthrone, C. and Kaplan, S. (20۱8). "An Egocentric Model of the Relations among the Opportunity to Underreport, Social Norms, Ethical Beliefs, and Underreporting Behavior", *Accounting, Organizations and Society*. Vol. 33, pp. 684- 703.
- Mukasa,j.(20۱8).tax Knowledge,Perceived tax Fairness and tax Compliance in Uganda. The Case of Small and Medium Income Taxpayers in Kampaha Central Division.A Research dissertation in Accounting and Finance Makerere University.
- Thomas ,W.et al.(1996) ,"Individual Income Tax Gap Estimates for 1985, 1988,and 1992" ,Department of the Treasury,Internal Revenue Service (IRS) ,1-61
- Tanzi,A. ,et al (19۹9) ,International Comparisons of Taxation for selected Developing Countries (1972-76) ,IMF staff papers26.
- Tanzi ,Vito(19۹۹) ,A statistical Evaluation of Taxation in sub-Saharan Africa,Washington,International Monetary fund (IMF)

- Treisman, D.(20۱۷) ,"Decentralization,Tax Evasion and Regional "Fiscal protection " in Federal states:A Model with Evidence from Russia",university of california,Department of political Science,1-54
- Treisman, D.(20۱۸) ,"fiscal pathologies and federal politics: Understanding Tax Arrears in Russia s Region", Institutional Elements of Tax Design and reform,Washington D.C. ,world Bank(WB).